

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 3 november 2008

Mål nr

B 4684-07

KLAGANDE

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

MOTPART

T H

Ombud och offentlig försvarare: Advokat J S

SAKEN

Olaga hot m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 31 oktober 2007
i mål B 52-07

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

För försvaret av T H i Högsta domstolen tillerkänns J S ersättning av allmänna medel med tjugoniotusenåttahundranittiosex (29 896) kr, varav 11 350 kr avser arbete, 6 965 kr tidsspillan, 5 602 kr utlägg och 5 979 kr mervärdesskatt. Denna kostnad skall stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom dömer T H för olaga hot, grovt brott. Han har vidare yrkat att Högsta domstolen, oavsett hur hotbrottet rubriceras, bestämmer påföljden till fängelse.

T H har bestritt ändring.

DOMSKÄL

Hovrättens dom har överklagats av riksåklagaren såvitt gäller brottsrubricering och påföljd. Högsta domstolens prövning av målet begränsas därmed genom bestämmelserna i 51 kap. 23 a § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken. Det betyder att Högsta domstolen skall utgå från den bedömning i skuldfrågan som hovrätten har gjort i målet.

De gärningar som alltså skall ligga till grund för Högsta domstolens prövning kan sammanfattas på följande sätt. T H har i trapphuset till L Ks

bostad dragit henne i håret nedför en trappa, tagit ett grepp om hennes hals och tryckt en kniv mot denna, allt med de följer åklagaren påstått. Samtidigt som han tryckt kniven mot L Ks hals har han uttalat att han skulle skära halsen av henne. T H har därefter i L Ks bostad hotat henne genom att yttra att föremålet han hade i handen var en del av en bomb som han skulle slänga in i hennes lägenhet. I syfte att hindra L K från att göra polisanmälan har T H senare hotat att döda henne om hon ringde polisen.

T H har för detta förfarande av hovrätten dömts för misshandel, olaga hot och övergrepp i rättssak. Övergreppet i rättssak utgör en från den övriga brottsligheten avskild gärning. Detsamma får med hänsyn till omständigheterna anses gälla även det hot som T H yttrat i bostaden efter händelsen i trapphuset. Det har i målet inte framkommit något som skulle kunna ge anledning att rubricera dessa gärningar på annat sätt än som brott av normalgraden. Vad därefter gäller händelseförloppet i trapphuset står det klart att T H handlat på ett sätt som uppfyller rekvisiten för såväl misshandel som olaga hot och därigenom också gjort sig skyldig till två olika brott. Detta betyder emellertid inte med nödvändighet att han också skall dömas för två brott. Bedömningen av den frågan sammanhänger bl.a. med om det olaga hot som T H gjort sig skyldig till bör bedömas som grovt brott i enlighet med riksåklagarens yrkande.

I det fall att ett visst förfarande uppfyller rekvisiten för flera brott, utan att det föreligger något subsidiaritetsförhållande mellan dessa brott, får det anses föreligga en presumtion för att den tilltalade skall dömas i brottskonkurrens, dvs. för samtliga brott. I praktiken görs dock ofta avvikelser från denna presumtion. Skälen för sådana avvikelser kan vara av olika slag.

I vissa fall kan inslag i ett händelseförlopp som formellt uppfyller rekvisiten för ett brott framstå som så nära förbundet med och samtidigt så underordnat ett annat brott att det framstår som naturligt att endast döma för detta brott och betrakta den övriga brottsligheten som medbestraffad. Detta torde inte sällan vara fallet i förhållandet mellan misshandel och olaga hot. När det gäller de i detta mål aktuella händelserna i trapphuset är utan tvekan det olaga hotet det brott som framstår som mest straffvärt. Den skada på halsen som gjorts att förfarandet med kniven ansetts uppfylla rekvisiten för misshandel får anses vara helt underordnad det hot som knivhanteringen i förening med det verbala hotet innefattat. Om misshandeln inte hade avsett mer än den skada som uppkommit genom kniven skulle goda skäl ha kunnat anföras för att låta det olaga hotet konsumera misshandelsbrottet, eller med andra ord betrakta detta som medbestraffat. Nu omfattar dock misshandeln i trapphuset väsentligt mer än orsakandet av denna skada, vilket gör att det framstår som uppenbart att den inte kan betraktas som så underordnad det olaga hotet att det på den grunden kan anses föreligga skäl att avvika från presumptionen för att det skall dömas för bägge brotten.

Ett annat skäl för att inte döma i brottskonkurrens trots att flera brott begåtts kan vara att ett av dem beaktas som en försvårande omständighet vid bedömningen av ett annat genom att detta bedöms som ett grovt brott. Om ett visst brott på detta sätt har beaktas vid bedömningen av ett annat kan det framstå som en form av dubbelbestraffning om det därutöver också döms särskilt för detta brott. Att viss brottslighet beaktas vid graderingen av annan brottslighet är inte ovanligt även vid sidan av s.k. lagkonkurrens med citering, där det konsumerade brottet anges i domen (t.ex. grovt bedrägeri medelst urkundsförfalskning). I vissa fall framgår det av i lagtext angivna exempel på vad som kan göra att ett visst brott är att bedöma som grovt, att

avsikten är att annan brottslighet som begåtts vid samma tillfälle skall kunna beaktas vid bedömningen (se t.ex. 8 kap. 4 § andra stycket brottsbalken).

Den särskilda straffbestämmelsen för grovt brott i fall av olaga hot tillkom år 1993. I lagtexten ges inga anvisningar om vilka faktorer som skall beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. I förarbetena (prop. 1992/93:141 s. 30) anfördes att svåra fall av olaga hot ibland kan utvecklas till psykisk terror och medföra svårt lidande och att det för sådan brottslighet bör kunna dömas till ett mycket strängt straff. Det konstaterades att olaga hot i stor utsträckning föranleder endast böter och det anfördes att någon anledning att se strängare på sådana fall av mer lindriga olaga hot normalt inte torde finnas. Därefter uttalades bl.a. följande (a. prop. s. 31). De brott som bör bedömas som grova är i princip de allvarligaste av de fall som redan idag föranleder fängelsestraff. För att ett olaga hot skall vara att bedöma som grovt bör således krävas att brottet i betydande grad skiljer sig från ”normala” fall av olaga hot. Faktorer som kan vara av betydelse är, förutom hotets innebörd och hur akut det framstår, om hotet riktats mot någon med särskilt skyddslös ställning eller om det är fråga om upprepade allvarliga hot. En jämförelse kan göras med konstruktionen av det grova misshandelsbrottet. I fall där gärningsmannen genom hot orsakat svårt psykiskt lidande utan att sjukdomsfall inträffat samt då gärningsmannen på annat sätt visat särskild hänsynslöshet eller råhet bör straffskalan för den grova formen användas.

Av det anförda framgår att varken lagtexten eller förarbetena ger något stöd för att annan samtidigt begången brottslighet skall beaktas vid bedömningen av om ett olaga hot skall bedömas som grovt. Den omständigheten att olaga hot indelats i två grader kan mot den bakgrunden inte i sig anses vara till-

räcklig för att bryta den ovan berörda presumtionen, att det i ett fall som det nu aktuella skall dömas i brottskonkurrens. Frågan om det olaga hot som T H gjort sig skyldig till i trapphuset skall bedömas som grovt skall alltså bedömas utan särskilt beaktande av att T H samtidigt gjort sig skyldig till misshandel.

Vad som främst talar för att det olaga hotet skulle bedömas som grovt är att hotet uttryckligen avsett livet och att en kniv kommit till användning.

Å andra sidan har hotet haft kort varaktighet. T H har avslutat sitt handlande när han genom L Ks uttalande att hon ”skulle vara snäll” ansåg sig ha fått den ursäkt han ville ha. T Hs agerande i trapphuset får visserligen anses ha varit hänsynslöst, men vid en helhetsbedömning finner Högsta domstolen att det olaga hotet, om än allvarligt, inte kan anses vara av så kvalificerat slag att det skall bedömas som grovt brott.

Hovrätten har bedömt att gärningarnas samlade straffvärde motsvarar fängelse i fyra månader. Även om hotets karaktär och att en kniv kommit till användning talar för en strängare bedömning av straffvärdet kan utredningen som den föreligger i Högsta domstolen inte anses tillräcklig för att frångå hovrättens bedömning. Med beaktande av T Hs personliga förhållanden och den tid som nu förflutit sedan brotten begicks finns det inte heller tillräckliga skäl att välja annan påföljd än vad hovrätten gjort. Hovrättens domslut skall alltså fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Dag Victor, Torgny Håstad (skiljaktig), Ann-Christine Lindeblad (referent), Anna Skarhed och Lena Moore (skiljaktig)
Föredragande revisionssekreterare: Ulf Melchior

	BILAGA TILL PROTOKOLL 2008-10-23	
		Mål nr B 4684-07

SKILJAKTIG MENING

Justitieråden Torgny Håstad och Lena Moore är skiljaktiga såvitt framgår av följande yttrande:

”Sedan T H dragit L K i håret nerför en trappa och därmed gjort sig skyldig till misshandel, har han tryckt en medförd kniv mot hennes hals så att ett snittsår uppkommit och sagt att han skulle skära halsen av henne. Enligt hovrättens dom uppfattade L K T H som vansinnig och påverkad av narkotika. Det kan inte betvivlas att hotet var ägnat att inge henne allvarlig fruktan, särskilt som det framstod som irrationellt (jfr annars 8 kap. 5 § brottsbalken med straffminimum ett års fängelse). Eftersom hotet sålunda avsåg livet och var akut, måste det bedömas som grovt, oavsett att hotet var kortvarigt.

T H skall därför fällas till ansvar för misshandel av normalgraden, för grovt olaga hot, för ett efterföljande hot av normalgraden samt för övergrepp i rättssak.

Överröstade avseende rubriceringen av knivhotet anser vi att det samlade straffvärdet stannar vid sex månaders fängelse. I fråga om valet av påföljd instämmer vi med tingsrätten. T H skall alltså dömas till fängelse, sex månader.”